

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Til
Samtlige ministerier m.v.

Dato: 17. juni 2022
Sagsnr: 2015 - 170

Indberetning fra Rigsombudsmanden i Grønland

Mangeårig grænsetvist løst

Udenrigsminister Jeppe Kofod, Canadas udenrigsminister Mélanie Joly og formand for Naalakkersuisut Múte B. Egede har den 14. juni skrevet under på en aftale, som løser den mangeårige uenighed vedrørende suveræniteten over Tartupaluk/Hans Ø, den maritime grænse inden for 200 sømil, inklusive Lincolnhavet og kontinentalsoklen ud over 200 sømilegegræsen i Labradorhavet. Aftalen fastholder den traditionelle, symbolske og historiske betydning af Tartupaluk/Hans Ø for både Inuit i Grønland, herunder især i Avanersuaq, og Inuit i Nunavut, og vil sikre, at hele øen fortsat er tilgængelig, og at man frit kan bevæge sig på den. Formanden for Naalakkersuisut fremhæver i en pressemeddelelse, at: *"Det er en historisk og meget vigtig aftale for os. Tartupaluk har været på den politiske dagsorden i flere år. I en tid med verdenskonflikter er det glædeligt at vi sammen med Canada kan blive enige om en god og fredelig aftale."*

Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel, Vivian Motzfeldt udtaler endvidere: *"Tilbage i 2018 blev vi sammen med Canada og Danmark enige om at etablere en fælles arbejdsgruppe som skulle se på løsninger for vores udestående grænsedragningsspørgsmål med Canada. Det er mig en glæde at se, at arbejdsgruppen som jeg i sin tid var med til at etablere på vegne af Naalakkersuisut, nu er nået i mål med deres arbejde. Jeg er stolt og glad for at vi sammen med Canada og Danmark har formået at løse suverænitetsspørgsmålet over Tartupaluk, og derved skabt Grønlands første landegrænse, og ikke mindst fået etableret verdens længste maritime grænse, på en fredelig og konstruktiv måde. Det er et historisk øjeblik, hvor grænser bliver sat gennem konstruktive forhandlinger, diplomati og ifølge folkerettens principper mellem stater – mellem naboer. Vigtigheden deraf kan ikke understreges nok i disse tider. Grænserne skaber klarhed i mellem vore lande. Vi kan benytte grænserne til at bringe os tættere på hinanden – ikke adskille os. Lad dem være trædesten til at bringe naboer tættere sammen – og bringe Inuit i vore to lande tættere sammen igen."* Tidligere formand for Naalakkersuisut, Kuupik Kleist udtaler til KNR at han mener, at man har forpasset chance for at lave noget nyt og give inuit mulighed for at eje et stykke land. Ifølge ham er det ikke staterne, der skulle eje øen, men Inuit som i fællesskab skulle eje øen.

Fælleserklæring om historisk udredning af forholdet mellem Danmark og Grønland

Naalakkersuisut og den danske regering er den 9. juni 2022 blevet enige om en historisk udredning af forholdet mellem Grønland og Danmark. Formand for Naalakkersuisut udtaler: *"Vi har de seneste år været vidne til den ene triste fortælling efter den anden. Historier med store personlige*

omkostninger for de berørte. *Hele den grønlandske befolkning står bag kravet om at der skal ske en historisk udredning*". Kommissoriet skal være færdigt senest med udgangen af oktober 2022, og udarbejdes i fællesskab af Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke og Uddannelses- og Forskningsministeriet. Lektor ved institut for tværkulturelle og regionale studier på Københavns Universitet Kirsten Thisted fremhæver i Sermitsiaq den 13. juni 2022, at undersøgelsen bør handle om, at Danmark kigger indad og finder ud af, hvad der har været lagt til grund for de historiske beslutninger: *"Den fortælling, om Danmark som den gode kolonimagt, den har jo været vældig identitetsgivende for Danmark, det har været lidt en stolthedfortælling. Hele den fortælling er vi nødt til, om ikke at forkaste fuldstændig, så i hvert fald i et vist omfang at revidere."* Den underskrevne fælleserklæring er vedlagt.

Det fremgår også af Naalakkersuisuts pressemeddelelse den 9. juni, at Inatsisartut har bedt om en uvildig udredning om de børn og kvinder, der fik spiral fra 1960'erne til 1991, hvilket er viderebragt til regeringen. Naalakkersuisut vil endvidere efter ønske fra Inatsisartut igangsætte en udredning af, om staten har overholdt de FN-forpligtigelser, der var i forbindelse med afkolonialiseringen, da Grønlands status som koloni ophørte i 1953. Disse to sager er separate fra fælleserklæringen. Sundhedsminister Magnus Heunicke har holdt møde med naalakkersuisoq Mimi Karlsen (IA) om spiralkampagnen, hvor sundhedsministeren i et skriftlig svar til KNR den 3. juni lægger vægt på, at der har været en god og konstruktiv dialog, hvor der var enighed om at samarbejde, at tæt kommunikation mellem Grønland og Danmark er afgørende, og at Grønland vil gøre, hvad man kan for at assistere Danmark i at få belyst den ulykkelige sag bedst muligt.

Rigmøde og kontaktudvalgsmøde på Færøerne

Den 9. juni 2022 holdt statsministeren, lagmanden og formanden for Naalakkersuisut rigsmøde i Hoyvík og drøftede emner af fælles interesse i rigsfællesskabet. Regeringslederne og øvrige danske, færøske og grønlandske regeringsmedlemmer afholdt endvidere det første møde i Udenrigs-, Sikkerheds- og Forsvarspolitisk Kontaktudvalg. Kontaktudvalget havde særligt fokus på den aktuelle sikkerhedspolitiske situation i lyset af Ruslands invasion af Ukraine. I slutterklæringen fra mødet i Udenrigs-, Sikkerheds- og Forsvarspolitisk Kontaktudvalg i Tórshavn fremgår bl.a., at udvalget er en politisk overbygning på det løbende tætte samarbejde mellem Danmark, Grønland og Færøerne, og at udvalget giver mulighed for politisk dialog baseret på den samme viden. Udvalget kan på dette grundlag drøfte, hvilke konkrete hensyn hvert land og riget samlet kan tage for at sikre alle tre landes interesser. Det fremgår bl.a. også, at Færøerne og Grønland inddrages tidligt og substantielt i forberedelserne om anliggender, der vedrører Færøerne og Grønland i forbindelse med forhandlinger om det kommende forsvarsforlig. Formand for Naalakkersuisut udtalte til Sermitsiaq den 11. juni, at det er en fornuftig udvikling, der ligger i forlængelse af mantraet "intet om os uden os", hvor regeringen har lært af fejl i forbindelse med den arktiske kapacitetspakke, og *"I stedet for at man arbejder bagudrettet, så arbejder man fremadrettet med hinanden og man er enig om de værdier inden for det område"*. Den underskrevne slutterklæring er vedlagt.

Múte B. Egede modtager hæder i Washington

Onsdag den 16. juni 2022 modtog formanden for Naalakkersuisut en pris for lederskab i Wilson Center i Washington DC. Prisen bruges til at anerkende ledere inden for erhverv, forskning, kunst og politik, som arbejder vedholdende for at forbedre livskvaliteten rundt omkring i verden, lyder det fra Wilson Center. I begrundelsen for at tildele Múte B. Egede prisen for ledelse gennem alliancer (The leadership through alliances award) skriver Wilson Center bl.a.: *"Din ledelse i Grønland med fokus på miljømæssig retfærdighed og det grønlandske folk, symboliserer prisens etos (troværdighed)."*

Grænsehindringer i rigsfællesskabet

Minister for nordisk samarbejde, Flemming Møller Mortensen besøgte Grønland den 1.-4. juni 2022, hvor han mødtes med naalakkersuisoq for udenrigsanliggender, erhverv og handel, Vivian Motzfeldt for bl.a. at tale om grænsehindringer. Her drøftede de bl.a. lovgivning om en medmors rettigheder i Grønland, anerkendelse af grønlandske sygeplejerskers autorisation i Danmark samt pårørendes mulighed for at transportere et familiemedlem afgået ved døden i Danmark til Grønland, uden at det behøver være voldsomt dyrt for de pårørende. Flemming Møller Mortensen udtalte i en pressemeddelelse, at: *”Vi havde et rigtigt godt og udbytterigt møde om grænsehindringer i rigsfællesskabet. Af de sager, vi talte om, kræver nogle dansk lovændring, andre grønlandsk lovændring og andre en pragmatisk løsning mellem vores myndigheder, og flere af dem var allerede tæt på at være løst. Der skal ikke herske tvivl om, at det er en stor prioritering for den danske regering, at hindringer som disse fjernes.”*

Ny borgmester i Kommuneqafik Sermersooq

Kommunalbestyrelsen i Kommuneqafik Sermersooq besluttede den 31. juni 2022, efter at den nuværende borgmester Charlotte Ludvigsen havde indgivet sin afskedsbegæring, at Avaaraq S. Olsen (IA) er ny borgmester fra den 15. juni 2022. På kommunalbestyrelsesmødet fik den nye borgmester støtte fra IA, Naleraq og Demokratiit, mens Siumut stemte blankt.

Råstoffer

Den Europæiske Råstofalliance ERMA har besluttet at støtte det canadiske selskab Greenland Ressources' udvikling af Malmbjerg Molybdæn-mineprojektet i Østgrønland ved at sikre finansiering og styrke relationerne til molybdæn-brugere i EU's industri. I øjeblikket er Europa den næststørste globale bruger af molybdæn, der benyttes som legeringselement i stålproduktion, men Europa har ingen egenproduktion, hvilket forekomsten i Østgrønland vil kunne ændre på. Malmbjerg-projektet har potentiale til at levere 23 pct. af Europas samlede efterspørgsel efter molybdæn i 20 år. Den nærmeste by Ittoqqortoormiit ligger cirka 185 km. sydøst for Malmbjerget.

Alvorlige rekrutteringsproblemer i sundhedsvæsenet

Det grønlandske sundhedsvæsen oplever, jf. pressemeddelelse fra Naalakkersuisut den 15. juni 2022, at det er blevet sværere at rekruttere sygeplejersker og læger de sidste to år. Det skyldes bl.a. COVID-19 pandemien, og at der generelt er øget konkurrence om arbejdskraften inden for sundhedsområdet i Norden, hvilket påvirker særligt bemandingssituationen i sundhedsvæsenet. For at forbedre situationen har sundhedsvæsenet øget rekrutteringsindsatsen samt brugen af sundhedsfaglige medarbejdere fra vikarbureauer. På trods af den øgede indsats, har det ikke været muligt at rekruttere nok medarbejdere til at kunne opretholde aktivitetsniveauet i sundhedsvæsenet i løbet af sommeren. Fra juni-september, vil der derfor ske en tilpasning, bl.a. ved at lukke sengepladser på Dronning Ingrid's Hospital og nedsætte den kirurgisk aktivitet. Sundhedsvæsenet oplyser at det kan betyde længere ventetider og flere patientoverflytninger til regionssygehuse, Nuuk og Danmark.

Julie Præst Wilche

Rigsombudsmand